

แนวทางการสร้างกรอบแนวคิดการวิจัยทางรัฐประศาสนศาสตร

Guidelines for Establishing the Research Conceptual Framework of Public Administration

เกษฎา ผาทอง*

Ketsada Phathong

พระราชรัตนาลงกรณ**

Phraradrattanarongkorn

เรียงดาว ทวะชาลี***

Riangdaw Tavachalee

บทคัดย่อ

แนวทางการสร้างกรอบแนวคิดการวิจัยทางรัฐประศาสนศาสตร ก่อนอื่นนั้นจำเป็นต้องเริ่มต้นที่กระบวนการค้นคว้าเอกสาร ตำรา ฯลฯ ซึ่งจะอยู่ในลักษณะที่มีความสัมพันธ์กัน โดยกระบวนการดังกล่าวเป็นการศึกษาแนวคิด (Concept) ทฤษฎี (Theory) และหลักการ (Principles) เป็นการทบทวนวรรณกรรม (Related Literature) หรือเรารู้จักกันทั่วไปคือการทบทวนเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (Documents Related Research) ส่วนมากมักจะอยู่ในบทที่ 2 ของการวิจัย อันนำมาสู่การสร้างกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย ให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร (Variable) ได้ชัดเจน แต่ทว่ากรอบแนวคิดการวิจัยไม่ใช่ข้อสรุปของการวิจัย แต่เป็นเพียงแนวทางในการแสวงหาข้อมูลหรือคำอธิบายเพื่อให้เกิดความเป็นไปได้ในการที่จะวิเคราะห์หาข้อสรุป แม้การมีกรอบแนวคิดการวิจัยจะมีประโยชน์อยู่มาก แต่การมีกรอบแนวคิดการวิจัยก็อาจเป็นข้อจำกัดในการทำ ความเข้าใจปรากฏการณ์ทางสังคมต่างๆ ได้เช่นกัน หากการกำหนดกรอบแนวคิดนั้นไม่รัดกุม หรือเป็นกรอบแนวคิดที่ไม่สมเหตุสมผล นั้นหมายความว่า การทำความเข้าใจกับสิ่งที่ต้องการศึกษา หรือการอธิบายตัวแปรตาม (Dependent Variable) โดยใช้ตัวแปรอิสระ (Independent Variable) ที่กำหนดไว้นั้น อาจจะขาด ประสิทธิภาพ ไม่สมเหตุสมผลหรือไม่มีน้ำหนักในการอธิบายที่น่าพอใจนัก เนื่องจากนักวิจัยจะมองไม่เห็นหรือไม่ให้ความสำคัญกับตัวแปรอิสระอื่นๆ ซึ่งอยู่นอกกรอบแนวคิดที่กำหนดไว้

คำสำคัญ : กรอบแนวคิดการวิจัย / รัฐประศาสนศาสตร

*นักวิชาการอิสระ วัดจอมมณี ตำบลมีชัย อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย

**อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย

***อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

ABSTRACT

Guidelines for Establishing the Research Conceptual Framework of Public Administration. First of all it is necessary to begin the process of researching the documents, text book, etc. Which is in nature a relationship. By processes such is study concept, theory and principles, It is documents related research. Most prefer to stay in Chapter 2 of the research. Led to the creation of a framework to define research. Makes clear the relationship between variables. But the conceptual framework of the research is not conclusive research. But the only way to seek information or explanation for the possibility in the analysis conclusions. Even the concept of research is very useful. But the concept of research, it may be a limitation in understanding social phenomena as well, If the conceptual framework is weak or is framework that does not make sense. That means, understanding with things like education or explaining variables, by use the independent variables, defined, it may be ineffective, Not reasonable or no weight in explaining unsatisfactory. the researchers are not visible or are not paying attention with other variables. Which is outside the framework defined.

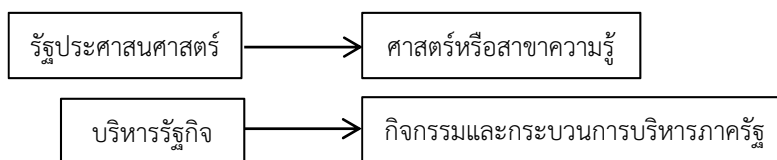
Keywords : Research Conceptual Framework / Public Administration

บทนำ

แนวทางการสร้างกรอบแนวคิดการวิจัยทางรัฐประศาสนศาสตร์ (Guidelines for establishing the research conceptual framework of Public Administration) เป็นการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและหลักการที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย ความหมายของของรัฐบาลประศาสนศาสตร์ ขอบข่ายของการศึกษาวิชารัฐประศาสนศาสตร์และความเป็นสหวิทยาการของรัฐบาลประศาสนศาสตร์ โดยมีรายละเอียดอยู่หลายประการ ซึ่งเนื้อหาดังกล่าวขึ้นอยู่กับนักวิชาการในแต่ละยุคสมัยได้จัดแบ่ง เพราะในแต่ละยุคสมัยนั้นมีความสนใจในบริบทที่ต้องการศึกษาแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับจุดสนใจของบุคคล (Focus of Study) ยุคสมัยเปลี่ยน มุมมองแนวความคิดที่ต้องการจะขยายความสนใจของการศึกษาทางรัฐบาลประศาสนศาสตร์ก็ปรับเปลี่ยนไปด้วย ซึ่งพิทยา บวรวัฒนา (2527, หน้า 1-3) ได้อธิบายขยายความถึงสภาพการณ์ในปัจจุบันว่า ไม่มีนักวิชาการท่านใดที่จะให้คำตอบที่แน่นอนได้ว่ารัฐบาลประศาสนศาสตร์คืออะไร แต่ก็มีนักวิชาการได้เสนอความคิดไว้ เช่น อุทัย เลาหิเชียร (2543, หน้า 8) ได้อธิบายถึงรัฐบาลประศาสนศาสตร์ว่ามีนัยสำคัญอยู่ที่การเริ่มต้นด้วยอักษรตัวพิมพ์เล็กและตัวพิมพ์ใหญ่ กล่าวคือ Public Administration อักษรตัว P และ A เป็นตัวพิมพ์ใหญ่ หมายถึงศาสตร์หรือสาขาวิชา (as a field of study) หรือจะเรียกว่าเป็นชื่อวิชาก็ได้ (as a discipline) เช่น วิชาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ ภาควิชาหรือโปรแกรมวิชารัฐประศาสนศาสตร์ เป็นต้น และสำหรับ public administration มีตัวอักษร p และ a เป็นตัวพิมพ์เล็กนั้น หมายถึง เป็นกิจกรรมหนึ่ง (as an activity) โดยแปลว่า การบริหารงานของรัฐ (การบริหารราชการ) หรือเรียกอีกอย่างว่า การบริหารรัฐกิจ ส่วน ดิน ปรังญพฤทธิ (2535, หน้า 1) ได้กล่าวถึงรัฐบาลประศาสนศาสตร์ว่าเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานภาครัฐบาลในภาษาอังกฤษคำว่า Public Administration (ตัวพิมพ์ใหญ่) หมายถึง สาขาวิชาการบริหารงานภาครัฐ ส่วน public administration (ตัวพิมพ์เล็ก) หมายถึง กิจกรรมหรือกระบวนการ หรือพฤติกรรมการบริหารงานภาครัฐบาลในภาษาไทยนั้น คำว่า รัฐบาลประศาสนศาสตร์ มักจะหมายถึงสาขาวิชาการบริหารงานของรัฐ ส่วนการบริหารรัฐกิจมักจะหมายถึง กิจกรรมหรือกระบวนการเกี่ยวกับการบริหารงานของรัฐ นอกจากนั้น วินิต ทรงประทุม (2539,

หน้า 17) ได้อธิบายถึงรัฐประศาสนศาสตร์ว่าหมายถึง การศึกษาการบริหารราชการ และการกระทำ หรือกิจกรรมการบริหารราชการ เพราะความหมายทั้งสอง คือ การศึกษา และการกระทำทางด้านการบริหารราชการนั้น เกี่ยวข้องสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด ส่วน Henry (1980, pp.26-60) ได้อธิบายถึงรัฐประศาสนศาสตร์ว่ามีเอกลักษณ์ เพราะมีความแตกต่างจากรัฐศาสตร์ที่ว่าเป็นวิชาที่ให้ความสนใจต่อการศึกษาโครงสร้างและพฤติกรรมของระบบราชการรวมทั้งเป็นศาสตร์ที่มีระเบียบวิธีการศึกษาเป็นของตนเอง รัฐประศาสนศาสตร์ยังแยกความแตกต่างจากศาสตร์การบริหารในแง่ที่ว่าเป็นวิชาที่ศึกษาเรื่องของการรัฐซึ่งมีได้มุ่งแสวงหากำไรดังเช่นองค์การเอกชน แต่จากสถานการณ์ปัจจุบันองค์การของรัฐมีความจำเป็นต้องบริหารงานองค์การเพื่อแสวงหากำไรแต่จะนำกำไรกลับมาช่วยเหลือต่อส่วนรวม เช่น องค์การของมูลนิธิ นอกจากนี้ยังเป็นวิชาที่สนับสนุนให้องค์การของรัฐมีโครงสร้างกลไกในการตัดสินใจที่สามารถเกื้อกูลต่อการให้บริการสาธารณะ อีกทั้ง Vocino & Rabin (1981, pp.4) ยังได้อธิบายถึงรัฐประศาสนศาสตร์ว่าเป็นการประยุกต์ใช้ทฤษฎีและวิธีการปฏิบัติงานในเรื่องเกี่ยวกับองค์การ การตัดสินใจ และบุคลากร เพื่อนำมาสู่การแก้ไขปัญหาสาธารณะ ซึ่งมีความแตกต่างจากการบริหารงานภาคเอกชน และ Nigro & Nigro (1984, pp.11) ยังได้อธิบายต่ออีกว่า รัฐประศาสนศาสตร์เป็นเรื่องหรือกิจกรรมต่างๆ ได้แก่ (1) ความพยายามร่วมกันของกลุ่มชนสาธารณะ (2) กิจกรรมของฝ่ายบริหาร ฝ่ายนิติบัญญัติ และฝ่ายตุลาการ (3) เป็นเรื่องของการเมืองและการกำหนดนโยบายสาธารณะ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการกำหนดนโยบาย และ (4) บทบาทของเอกชนและบุคคลหลายฝ่าย ที่มีต่อการให้บริการชุมชน

นอกจากนี้ ปฐม ณีโรจน์ (2523, หน้า 45-52) ยังได้อธิบายถึงรัฐประศาสนศาสตร์โดยได้ให้ความหมายเป็น 2 นัย คือ (1) กิจกรรมการบริหารงานสาธารณะ ซึ่งอาจครอบคลุมทั้งการบริหารราชการและรัฐวิสาหกิจ (2) คือ สาขาวิชาการบริหารหรือที่รู้จักกันโดยทั่วไป คือ รัฐประศาสนศาสตร์ ดังนั้น รัฐประศาสนศาสตร์จึงต้องทำความเข้าใจความหมายใน 2 คำ คือ คำว่า การบริหารรัฐกิจ ซึ่งภาษาอังกฤษเขียนว่า public administration โดยใช้อักษรเล็กธรรมดาแบบคำนามสามัญโดยให้ความหมายถึง กิจกรรมหรือกระบวนการบริหารราชการและรัฐวิสาหกิจ รัฐประศาสนศาสตร์ ซึ่งภาษาอังกฤษเขียนว่า Public Administration โดยใช้ตัวใหญ่ นำ ทำให้เป็นคำนามวิสามัญตามหลักไวยากรณ์ให้ความหมายถึงศาสตร์หรือสาขาความรู้การบริหารภาครัฐ ซึ่งส่งสามารถอธิบายได้ ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 อธิบายความหมายรัฐประศาสนศาสตร์และบริหารรัฐกิจ

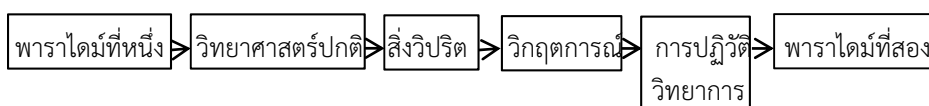
จากการศึกษารัฐประศาสนศาสตร์ของนักวิชาการข้างต้น ทำให้เราได้ทราบถึงมุมมอง แนวความคิดของนักวิชาการแต่ละท่านที่ได้ให้ความหมายซึ่งมีความเหมือนและความแตกต่างกันออกไป (ขอขยายการศึกษาและวิจัยทางรัฐประศาสนศาสตร์ 2558, หน้า 1-7) ดังนี้

ประการแรก ความเหมือนกัน จากการศึกษาพบว่า รัฐประศาสนศาสตร์ในฐานะที่เกี่ยวข้องกับระบบราชการ (Bureucracy) ที่ทำหน้าที่ในการให้บริการสาธารณะ รัฐประศาสนศาสตร์จึงเกิดมาควบคู่กับสังคม ที่ใดมีสังคมที่นั่นย่อมมีสาธารณกิจในสังคม (Public Affairs) ในอดีตพบว่าในประชาคมหรือสังคมหนึ่งๆ ไม่ว่ายุคใด ย่อมจะมีโครงสร้างหรือกลไกรูปแบบหนึ่งมีหน้าที่ดำเนินการและปฏิบัติการกิจส่วนรวมหรือสาธารณกิจของ

ระบบรวม ซึ่งแยกจากกิจการส่วนตัวของสมาชิกในแต่ละสังคม อาจจะมีข้อแตกต่างกันในคุณสมบัติด้านต่างๆ เช่น ขนาด ลักษณะ พื้นฐานและวัฒนธรรมของสมาชิก ระบบคุณค่า ระบบการเมืองและระบบเศรษฐกิจ เป็นต้น คุณสมบัติด้านต่างๆ เหล่านี้เองที่มีส่วนกำหนดภารกิจภาคสาธารณะหรือภาครัฐ (Public Sector) ของสังคมหนึ่งๆ จะมีมากหรือน้อย มีขอบข่ายครอบคลุมเพียงใดและประกอบด้วยเรื่องอะไรบ้าง เช่น ในสังคมโบราณภารกิจภาคสาธารณะมุ่งเน้นด้านพิธีกรรมต่างๆ มาก สังคมที่อยู่ท่ามกลางรัฐที่ขัดแย้งกันเป็นประจำก็เน้นความสำคัญด้านกำลังป้องกันประเทศ สังคมที่สมาชิกส่วนใหญ่อยู่ในภาคเกษตรกรรมก็อาจมีภารกิจด้านควบคุมส่งเสริมหรือบริการด้านการเกษตร สังคมที่มีระบบการเมืองแบบอำนาจนิยมก็อาจจะเป็นโครงสร้างและภารกิจที่คอบคลุมกำกับพฤติกรรมของสมาชิก หรือสังคมที่มีระบบเศรษฐกิจแบบเสรีนิยมก็จะมุ่งส่งเสริมให้ภาคเอกชนมีบทบาทแข่งขันเชิงเศรษฐกิจในขณะที่ลดบทบาทของรัฐบาลให้มีจำกัด ไม่เข้ามามีการแข่งขันหรือแทรกแซงโดยไม่จำเป็น คำว่าสาธารณกิจในแต่ละสังคม หรือประชาคมย่อมย่อมผันแปรไปตามลักษณะของระบบการเมือง ระบบเศรษฐกิจ ระบบคุณค่า วัฒนธรรม ตลอดจนพัฒนาการทางประวัติศาสตร์และสภาพทางภูมิศาสตร์ของสังคมนั้นๆ

ประการที่สอง ความแตกต่างกัน จากการศึกษาพบว่า รัฐประศาสนศาสตร์เป็นศาสตร์ (Science) หรือองค์ความรู้ (Body of Knowledge) ในการบริหารภาครัฐได้มีการเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย ซึ่งโรเบิร์ต ที โกลเลมบิวสกี (Robert, T. Golembiewski 1977, pp.8) ได้ใช้คำว่า จุดสนใจของการศึกษาที่เรียกว่า “Focus” และขอบข่ายเนื้อหาสาระที่เรียกว่า “Locus” ซึ่งจุดสนใจของการศึกษาและขอบข่ายเนื้อหาสาระของสาขาวิชาการหนึ่งๆ ย่อมปรับเปลี่ยนไปตามปัจจัยต่างๆ ซึ่งมีส่วนกำหนด เช่น ลักษณะของระบบการเมือง เศรษฐกิจและสังคม ตลอดจนลักษณะของสาธารณะกิจของสังคมนั้นๆ ลักษณะของการเปลี่ยนแปลงย่อมมีทั้งการขยาย เปลี่ยนตำแหน่ง หรือลดขอบข่ายครอบคลุมเนื้อหา อาจเพิ่มหรือลดจำนวนเนื้อหาอันเป็นจุดสนใจ หรือไม่ก็เปลี่ยนแปลงในระดับความชัดเจนหรือคลุมเครือของทั้งจุดสนใจและขอบข่ายที่ศึกษาในขณะหนึ่งๆ ในบางครั้งประชาคมวิชาการอาจสนใจระบบของภาครัฐหรือระบบบริหารรัฐกิจระดับมหภาค (Macro) โดยส่วนรวมแต่บางครั้งอาจจะขมวดขอบข่ายความสนใจอยู่ที่ระดับจุลภาค (Micro) โดยส่วนย่อย เช่น ระดับราชการส่วนกลาง ราชการส่วนภูมิภาคและราชการส่วนท้องถิ่น เป็นต้น

แต่อย่างไรก็ตาม ขอบข่ายทางรัฐประศาสนศาสตร์นั้น ส่วนมากจะมุ่งเน้นการเปลี่ยนแปลงพาราไดม์เป็นสำคัญ ซึ่งคำว่าพาราไดม์ (Paradigm) ภาพพจน์พื้นฐานของเนื้อหาสาระและขอบข่ายภายใต้สาขาวิชาใดวิชาหนึ่งทางวิทยาศาสตร์ และยังหมายถึง ชุดของเนื้อหาสาระที่ประกอบไปด้วยเนื้อหาย่อยๆ ที่เกี่ยวเนื่องสัมพันธ์กัน ดังที่ ประจักษ์ เปี่ยมสมบูรณ์ (2526, หน้า 730) ได้กล่าวถึงโทมัส คูห์น (Thomas Kuhn) ว่าเป็นนักวิชาการคนแรกที่ใช้คำว่า “พาราไดม์” (Paradigm) ใน ค.ศ. 1962 เป็นการท้าทายความคิดเกี่ยวกับการสั่งสมองค์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ที่เดิมเชื่อว่าสั่งสมเพิ่มพูนขึ้นในลักษณะเก็บเล็กผสมน้อย กระบวนการพัฒนาความรู้ทางวิทยาศาสตร์ธรรมชาติเกิดขึ้นจากการปฏิวัติทางวิทยาศาสตร์ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 การพัฒนาองค์ความรู้ตามทัศนะของคูห์น (Kuhn)

จากภาพที่ 2 อธิบายได้ว่า ภายในช่วงเวลาหนึ่งพาราโดมที่หนึ่งจะครอบครองความเป็นเลิศทางวิชาการของวิทยาศาสตร์แขนงใดแขนงหนึ่ง เป็นพาราโดมที่โดดเด่นใช้เวลาในช่วงนี้พัฒนาความเป็นวิทยาศาสตร์ปกติขึ้น ฉะนั้น ระยะเวลาที่ปกติก็คือช่วงเวลาที่เกี่ยวกับการค้นคว้าแสวงหาองค์ความรู้ และพัฒนาขอบข่ายของพาราโดมที่กำลังรุ่งเรือง เมื่อพาราโดมนั้นได้รับการพัฒนาขึ้นจนถึงจุดสุดยอดแล้ว ในช่วงเวลาต่อมา นักวิทยาศาสตร์ก็จะเริ่มค้นพบสิ่งวิปริตที่เกิดขึ้นภายในวิทยาศาสตร์แขนงนั้น คำว่าสิ่งวิปริตในที่นี้หมายถึง สิ่งที่ไม่สามารถอธิบาย ควบคุมหรือแก้ไขได้โดยอาศัยองค์ความรู้ของพาราโดมที่โดดเด่นในขณะนั้น สิ่งวิปริตดังกล่าวจะค่อยๆ ขยายขอบเขตและค่อยๆ ทำลายพาราโดมที่ครอบครองวิทยาศาสตร์สาขานั้นๆ จนเกิดเป็นวิกฤตการณ์ขึ้น หนึ่งถ้าวิกฤตการณ์มีความรุนแรงพอการปฏิวัติก็จะเกิดขึ้นติดตามมา พร้อมทั้งทำให้พาราโดมใหม่ขึ้นครองความเป็นเลิศทางวิชาการแทนที่พาราโดมที่หนึ่ง กล่าวได้ว่าพาราโดมใหม่หรือพาราโดมที่สองนั้น นอกจากจะสามารถอธิบายประเด็นปัญหาและปรากฏการณ์ต่างๆ ของพาราโดมเก่าได้แล้ว พาราโดมใหม่ก็ยังสามารถอธิบายสิ่งวิปริตและสามารถแก้ไขวิกฤตการณ์ที่พาราโดมแรกไม่อาจควบคุมหรือไม่อาจแก้ไขได้อีกด้วย (วรเดช จันทรศร และคนอื่นๆ 2558, หน้า 8-9) ในปัจจุบันคำว่าพาราโดมของคุน (Kun) ได้รับความนิยมมาประยุกต์ใช้มากยิ่งขึ้นในทางสังคมศาสตร์โดยเฉพาะในทางรัฐประศาสนศาสตร์ ใช้คำว่าพาราโดมในความหมายที่แคบกว่า วิทยาศาสตร์ธรรมชาติ พาราโดมจึงหมายถึง แนวคิด ทฤษฎีที่แปรเปลี่ยนไปตามยุคสมัย ยุคสมัยเปลี่ยนไป ขอบข่ายทางรัฐประศาสนศาสตร์ก็แปรเปลี่ยนตามไปด้วยเช่นกัน

จากการศึกษาภาพรวมของรัฐประศาสนศาสตร์ในเบื้องต้นนั้น ที่ทางผู้เขียนเองได้ยกประเด็นนำเอาองค์ความรู้จากนักวิชาการหลายๆ ท่านที่ให้แนวคิดไว้ให้เห็นเป็นบริบทภาพรวมของรัฐประศาสนศาสตร์ว่ามีสถานภาพเป็นอะไรกันแน่ เป็นวิทยาศาสตร์หรือศิลป์ หรือเป็นวิชาชีพ หรือจะเป็นอาชีพที่ต้องอาศัยฝีมือ นอกจากนี้อาจคิดเลียดต่อไปว่า รัฐประศาสนศาสตร์มีลักษณะเป็นวิชาหรือไม่ เป็นสาขาย่อยของวิชาใดวิชาหนึ่งหรือไม่ (ปฐม มณีโรจน์, 2526, หน้า 22) ซึ่งในปัจจุบันนี้สถานภาพทางรัฐประศาสนศาสตร์นั้น สามารถสรุปได้ 4 ประการด้วยกัน ดังนี้ (อุทัย เลาหวิเชียร, 2526, หน้า 50)

1) รัฐประศาสนศาสตร์ คือ จุดสนใจที่ใช้สำหรับการศึกษา (Focus of Study) ไม่มีฐานะเป็นศาสตร์ (Discipline) เพื่อเป็นส่วนย่อยของวิชาอื่นใด (Subdiscipline) เป็นศาสตร์ที่มีเอกลักษณ์เป็นของตนเอง มีองค์ความรู้ แนวคิด ทฤษฎีเป็นของตนเอง

2) รัฐประศาสนศาสตร์เป็นสหวิทยาการ (Interdiscipline) ซึ่งหมายความว่า ได้อาศัยความรู้จากหลายสาขาวิชาอื่นๆ เพื่อมาอธิบายจุดที่ศึกษา

3) รัฐประศาสนศาสตร์เป็นสังคมศาสตร์ประยุกต์ (Applied Social Science) ซึ่งหมายความว่า มุ่งเน้นถึงการนำเอาสังคมศาสตร์อื่นมาแก้ไข้ปัญหาในการบริหาร ปัจจุบันรัฐประศาสนศาสตร์ได้นำเอาความรู้จากศาสตร์อื่นๆ นอกเหนือจากสังคมศาสตร์มาประยุกต์ใช้ อย่างไรก็ดี องค์ความรู้ส่วนใหญ่ยังเป็นการนำความรู้จากสังคมศาสตร์อื่นๆ มาประยุกต์ใช้

4) รัฐประศาสนศาสตร์เป็นวิชาชีพ (Professional) ซึ่งหมายถึง วิชาในความหมายที่กว้าง มีมาตรฐาน และมีองค์กรวิชาชีพในแต่ละวิชาชีพคอยส่งเสริมกำกับดูแลมาตรฐานในวิชาชีพนั้น ซึ่งสามารถสรุปได้ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 สถานภาพของรัฐประศาสนศาสตร์

สถานภาพ	รายละเอียด
มีความเป็นศาสตร์	มีเอกลักษณ์เป็นของตนเอง มีจุดสนใจในการศึกษาชัดเจน
เป็นสหวิทยาการ	ใช้ความรู้จากรัฐศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ พฤติกรรมศาสตร์ จิตวิทยา สังคมวิทยา มานุษยวิทยา กฎหมาย ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ บริหารธุรกิจ นิเทศศาสตร์ ศึกษาศาสตร์
เป็นสังคมศาสตร์ประยุกต์	นำความรู้ไปใช้ในการบริหารราชการและรัฐวิสาหกิจ เพื่อตอบสนองต่อปัญหาและความต้องการของประชาชน
เป็นวิชาชีพ	สามารถนำไปประกอบอาชีพได้โดยมีมาตรฐานการปฏิบัติงาน คุณธรรม จริยธรรม และมีองค์ความรู้วิชาชีพในแต่ละวิชาชีพคอยส่งเสริมกำกับดูแล มาตรฐานวิชาชีพ

จากตารางที่ 3 จากการศึกษาขอบข่ายทางรัฐประศาสนศาสตร์ เราจะเห็นถึงการเชื่อมโยงหาความสัมพันธ์กับศาสตร์หลากหลายแขนง ซึ่งข้อเท็จจริงเหล่านี้จะเกี่ยวข้องกับปรากฏการณ์ทางการบริหารงานภาครัฐอย่างมีแบบแผน ตามวิธีการทางวิทยาศาสตร์ อันจะเป็นแนวทางนำไปสู่การสร้างกรอบแนวคิดการวิจัยในลำดับต่อไป

จากการที่ผู้เขียนเองได้นำเสนอขอบข่ายทางรัฐประศาสนศาสตร์ให้เห็นถึงความสำคัญศาสตร์ทางด้านการบริหารกิจการภาครัฐหรือรัฐประศาสนศาสตร์ในเบื้องต้นนั้น แน่นอน ไม่ว่าจะเป็นการวิจัยในสาขาวิชาใดก็ตามจะต้องอยู่ภายใต้วิทยาศาสตร์สังคมและพฤติกรรม โดยการวิจัยมีความหมายที่หลากหลาย ดังที่ พระธรรมปิฎก (2539, หน้า 3) ได้กล่าวถึงการวิจัยว่า เป็นกิจกรรมอย่างหนึ่งของสังคมสมัยใหม่ แต่เดิมนั้นมาจากภาษาบาลีว่า-ปัญญ-การวิจัยนั้นเป็นลักษณะหนึ่งของการใช้ปัญญา พร้อมทั้งทำให้เกิดปัญญาหรือทำให้ปัญญาพัฒนาขึ้น ถ้าแปลตามรูปศัพท์ วิจัยแปลว่า-ค้นหา-หรือ-สืบค้น-เพื่อที่จะเอาสิ่งที่ต้องการให้ได้ หรือเทียบ สอดส่องหาให้เจอสิ่งที่ต้องการ ซึ่งแบ่งความหมายได้เป็น 4 ระดับคือ 1) ค้นหาความจริง 2) ค้นหาสิ่งที่ดี สิ่งที่ต้องการ สิ่งที่เป็นประโยชน์ 3) ค้นหาทางที่จะทำให้อะไรหรือวิธีการที่จะทำให้อะไรดี และ 4) หาวิธีที่จะทำให้อะไรสำเร็จ ต่อมา เทียนฉาย กิระนันท์ และจรัส จันทลักษณ์ (2537, หน้า 8) ได้ให้ความหมายของการวิจัยว่า เป็นเรื่อง การศึกษาค้นคว้าเพื่อหาข้อพิสูจน์หรือคำตอบหรือหาข้อเท็จจริงบางอย่างที่อาจจะไม่มีการค้นพบในเรื่องนั้นๆ มาก่อนหรืออาจมีการค้นพบมาแล้วแต่เมื่อเวลาเปลี่ยนไปก็ต้องมีการค้นพบใหม่อีกครั้ง ส่วนสุทธิ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2540, หน้า 1) ได้ให้ความหมายการวิจัยว่า เป็นกระบวนการแสวงหาความรู้ ความเข้าใจ ที่ถูกต้องในสิ่งที่ต้องการศึกษา มีการเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์และกาตีความผลที่ได้จากการวิเคราะห์ ทั้งนี้เพื่อให้ได้มาเพื่อคำตอบที่ถูกต้อง และ Kerlinger (1986, pp. 10) ได้ให้ความหมายการวิจัยว่า เป็นกระบวนการที่อยู่ภายใต้การควบคุมและใช้วิธีการตามเกณฑ์ในการศึกษาข้อมูลเชิงประจักษ์ของปรากฏการณ์ธรรมชาติ โดยมีทฤษฎีและสมมติฐานเป็นเครื่องนำทางสำหรับค้นพบความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์ธรรมชาติเหล่านั้น

จากความหมายที่นักวิชาการต่างๆ ข้างต้นได้ให้ไว้อาจสรุปได้ว่า การวิจัยคือการค้นหาคำตอบอย่างมีแบบแผน โดยใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ในการพิสูจน์ ตรวจสอบความจริงอย่างมีหลักฐานเชิงประจักษ์ เป็นการสร้างองค์ความรู้ใหม่หรือเข้าใจเกี่ยวกับปรากฏการณ์ต่างๆ

เมื่อเราทราบขอบข่ายทางรัฐประศาสนศาสตร์และความหมายของการวิจัยที่ผู้เขียนได้เรียบเรียง สรุปจากนักวิชาการต่างๆ ไว้เป็นแนวทางในการสร้างความเข้าใจแล้วนั้น ทิ้งก่อนที่เราจะเข้าสู่กระบวนการของการวิจัยที่ผู้เขียนจะนำเสนออีกคือแนวทางการสร้างกรอบแนวคิดในการวิจัย (Conceptual Framework) อันดับแรกในการวิจัยทุกประเภทจะต้องมีการศึกษาเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยเพื่อให้ผู้ที่ทำการวิจัยสามารถเชื่อมโยงงานวิจัยของตนเองให้เข้ากับแนวคิด ทฤษฎีของเรื่องที่ศึกษา ซึ่งถ้าเป็นการวิจัยเชิงปริมาณทางรัฐประศาสนศาสตร์ก็จะเชื่อมโยงงานวิจัยของตนให้เข้ากับแนวคิด ทฤษฎีทางรัฐประศาสนศาสตร์ และนำไปเชื่อมโยงกับงานวิจัยอื่นๆ ที่ศึกษาในเรื่องเดียวกันหรือใกล้เคียงกันว่างานวิจัยของเราจะไปเกี่ยวข้องกับผลงานวิจัยของนักวิจัยคนอื่นๆ อย่างไร

ทิ้งก่อนจะนำเข้าสู่แนวทางการสร้างกรอบแนวคิดการวิจัยนั้น ทางผู้เขียนเองอยากจะยกประเด็นหลักธรรมเชิงพุทธมาบูรณาการให้เห็นในภาพรวมของกระบวนการวิจัยดังใน พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต) (2546) ได้อธิบายถึงปัญญา 3 ระดับ ที่ผู้เขียนเองมองว่าน่าจะนำบูรณาการผนวกกับกระบวนการวิจัยได้เป็นอย่างดี ดังนี้

1. สุตมยปัญญา (Wisdom Resulting from Study) คือ ปัญญาเกิดแต่การสดับการเล่าเรียนจากการอ่านและการฟังทบทวนศึกษาซ้ำแล้วซ้ำเล่า จนกระทั่งมีพื้นฐานความรู้ที่ถูกต้องและแม่นยำ หรือกระบวนการวิจัยเรียกว่า เป็นการทบทวนวรรณกรรม (Literature) หาดองค์ความรู้ต่างๆ ที่ได้มีการบันทึกรวบรวมไว้อย่างเป็นระเบียบในรูปแบบต่างๆ เพื่อนำมาใช้ในการกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย เช่น หนังสือวารสาร รายงานการวิจัย วิทยานิพนธ์ Encyclopedia หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (e-Book) หรืออยู่ในรูปแบบของการบันทึกข้อมูลลงในฐานข้อมูล ไมโครฟิล์ม เป็นต้น

2. จินตามยปัญญา (Wisdom Resulting from Reflection) คือปัญญาที่สำเร็จโดยการคิดพิจารณาหาเหตุผลและความสัมพันธ์ต่างๆ ในการที่เราจะกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยนั้น เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจในแนวคิดทฤษฎี ตลอดจนตัวแปรที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจะทำให้ผู้วิจัยทราบว่าเรื่องที่จะทำวิจัยนั้นมีแนวคิดทฤษฎี อะไรที่เกี่ยวข้องบ้าง โดยเฉพาะถ้าเป็นการวิจัยเชิงปริมาณที่นิยมใช้วิธีการศึกษาแบบอนุมาน (Deductive) กล่าวได้ว่า ทฤษฎีจะถูกนำไปใช้ในการวิจัย (Abbott & McKinney 2013, p.21) การทราบแนวคิด ทฤษฎี และหลักการดังกล่าวจะทำให้ผู้วิจัยสามารถเชื่อมโยงปัญหาและเรื่องที่ตนเองต้องการศึกษาให้เข้ากับแนวคิด ทฤษฎี ของศาสตร์ต่างๆ ได้ว่างานวิจัยที่ตนเองกำลังจะทำนั้นมีแนวคิด ทฤษฎี อะไรบ้างที่สามารถที่สามารถนำมาอธิบายได้ มีตัวแปรอะไรบ้างที่อยู่ในแนวคิด ทฤษฎีเหล่านั้น ซึ่งหลังจากที่มีการศึกษาแนวคิดทฤษฎี ต่างๆ อย่างครอบคลุมแล้ว จะนำมาสู่การที่ผู้วิจัยจะนำแนวคิด ทฤษฎี ทั้งหมดมาสังเคราะห์เข้าด้วยกันโดยพัฒนาขึ้นมาเป็นตัวแบบหรือกรอบแนวคิดในการวิจัย (Conceptual Research Framework) ครั้นนี้ กรอบแนวคิดของการวิจัย เป็นการกำหนดตัวแปรทั้งหมดครอบคลุมทั้งตัวแปรอิสระและตัวแปรตามในรูปแบบเชิงสาเหตุและผล เพื่อใช้เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยต่อไป

3. ภาวนามยปัญญา (Wisdom Resulting from Mental Development) คือ ปัญญาเกิดแต่การฝึกอบรมลงมือปฏิบัติ เมื่อเราศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และหลักการแล้ว จะทำให้เกิดขึ้นแห่งปัญญาที่จะทำให้เกิดการกำหนดสมมติฐานการวิจัย (Research Hypothesis) ซึ่งมีแนวคิด ทฤษฎี หลักการ เป็นพื้นฐานรองรับ ซึ่งถ้าเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยทั่วไปแล้วการกำหนดสมมติฐานการวิจัยที่ต้นนั้นควรจะอนุมาน (Deduction) มาจากแนวคิด ทฤษฎี ของศาสตร์ ตัวอย่างเช่น (เทพศักดิ์ บุญยรัตพันธุ์, 2558, หน้า 24-25)

1. ปัญญาที่เกิดเป็นทฤษฎีทวีปัจจัยของเฟรดเดอริก เฮอริซเบิร์ก (Frederick Herzberg) พิจารณาว่ามีปัจจัยที่สำคัญเข้ามาเกี่ยวข้องอยู่ 2 ปัจจัยใหญ่ๆ คือ (1) ปัจจัยสุขลักษณะทางจิต (Hygiene Factors) ได้แก่

นโยบายและการบริหารงาน การควบคุมบังคับบัญชา เงินเดือน ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ร่วมงานและสภาพการทำงาน โดยปัจจัยต่างๆ เหล่านี้ไม่ใช่เป็นสิ่งจูงใจ แต่จะเป็นปัจจัยที่เป็นข้อกำหนดเบื้องต้นที่จะป้องกันไม่ให้คนไม่พอใจในการทำงานที่ทำอยู่ และ (2) ปัจจัยจูงใจ (Motivator Factors) ได้แก่ ความสำเร็จในการทำงาน การให้ การยอมรับลักษณะงาน ความรับผิดชอบ และความก้าวหน้า ซึ่งปัจจัยต่างๆ เหล่านี้ เฮอร์ซเบิร์ก เห็นว่าเป็นปัจจัยที่จะจูงใจให้คนทำงานอย่างแท้จริง

2. ปัญหาที่เกิดจากการสังเกตและรับทราบข้อมูลทางหน่วยงานแห่งหนึ่งพบว่า มีอัตราการลาออกของพนักงานอยู่ในระดับสูง รวมทั้งปัญหาเกี่ยวกับความไม่สนใจและความเฉื่อยชาในการทำงาน ซึ่งผู้วิจัยต้องค้นหาคำตอบต่อปัญหาดังกล่าวว่าเกิดจากสาเหตุอะไร และควรจะมีแนวทางแก้ไขเช่นใด

3. ปัญหาที่ผู้วิจัยเชื่อมโยงปัญหาของหน่วยงานที่ศึกษาเข้ากับทฤษฎีทวิปัจจัยของเฮอร์ซเบิร์ก โดยนำมาเขียนเป็นสมมติฐานได้เป็น 2 ข้อ คือ (1) สมมติฐานข้อที่หนึ่ง “นโยบายและการบริหารงานที่ไม่ดี รวมถึงสภาพการทำงานที่ไม่ดี นำไปสู่อัตราการลาออกจากงานที่มีในระดับสูง” (2) สมมติฐานข้อที่สอง “การขาดการส่งเสริมค่านิยมที่ทำงานสำเร็จ การไม่เห็นคุณค่าของคนทำงาน ลักษณะงานที่ต้องปฏิบัติตามคำสั่งอย่างเคร่งครัด การขาดความรับผิดชอบ และไม่มี การส่งเสริมความก้าวหน้าของคนทำงาน ส่งผลต่อความไม่สนใจและการขาดความกระตือรือร้นของพนักงาน”

ซึ่งหลักจากที่มีการกำหนดสมมติฐานแล้ว ผู้วิจัยก็จะนำมานิยามเชิงปฏิบัติการ (Operational Definition) ต่างๆ ที่จะนำมาใช้เพื่อนำไปทดสอบต่อไป

ผลของปัญหาที่เกิดจากการสัดบการเล่าเรียน จากการศึกษาพิจารณาหาเหตุผลและจากแต่การฝึกอบรมลงมือปฏิบัติ ที่จะนำมาเกี่ยวข้องในกระบวนการวิจัยที่เราจะนำมาสร้างเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย ที่เรารู้จักกันทั่วไปก็คือ การทบทวนวรรณกรรมหรือการทบทวนเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งโดยทั่วไปมักจะอยู่บท 2 จะต้องมีย่อประกอบที่สำคัญใน 2 ส่วนที่สำคัญ ได้แก่ 1) ส่วนที่เป็นแนวคิด ทฤษฎี หลักการ ที่เป็นความรู้ (Body of Knowledge) ของเรื่องที่ศึกษา และ 2) ส่วนที่เป็นผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1) ส่วนที่เป็นแนวคิด ทฤษฎีหลักการ ที่เป็นองค์ความรู้ ในส่วนแรกของการทบทวนองค์ความรู้หรือการทบทวนวรรณกรรม ควรเริ่มต้นด้วยการนำเสนอถึงแนวคิด ทฤษฎี หลักการที่เป็นองค์ความรู้ทั้งหมดที่ได้ทบทวนมาที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ศึกษา จุดประสงค์หลักก็เพื่อให้งานวิจัยไปเชื่อมโยงกับองค์ความรู้ในศาสตร์นั้นๆ โดยการทบทวนวรรณกรรมจะเป็นสำรวจแนวคิด ทฤษฎีต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นในแง่ของความหมาย ความเป็นมา ความสำคัญ รูปแบบ องค์ประกอบ แนวคิด ฯลฯ ความเช่น ผู้วิจัยต้องการศึกษาวิจัยเรื่องประสิทธิผลของการนำนโยบายการให้บริการประชาชนไปปฏิบัติ จากหัวข้อการวิจัยดังกล่าวจะเห็นว่าแนวคิดหลักของการวิจัยอยู่ 3 แนวคิด ได้แก่ ประสิทธิภาพ การนำนโยบายไปปฏิบัติ และการให้บริการสาธารณะ การนำเสนออีกอาจแบ่งเป็น 3 ส่วน โดยนำเสนอในส่วนที่เป็นองค์ความรู้ของประสิทธิผลก่อน จากนั้นจึงนำเสนอในส่วนขององค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการนำนโยบายไปปฏิบัติ แล้วจึงกล่าวถึงองค์ความรู้ของการให้บริการแก่ประชาชนต่อไป กล่าวโดยสรุปหลักการสำคัญของการเขียนรายงานในส่วนที่เป็นองค์ความรู้ก็คือ ผู้วิจัยต้องมีการนำเสนอในลักษณะที่แสดงให้เห็นว่าการทบทวนองค์ความรู้อย่างครอบคลุมเรื่องที่ศึกษาได้และมีการมองในหลายมิติ

2) ส่วนที่เป็นผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ภายหลังจากที่ได้มีการนำเสนอรายงานในส่วนที่เป็นองค์ความรู้เกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎี ของเรื่องที่ผู้วิจัยสนใจศึกษาแล้ว ผู้วิจัยจะต้องนำเสนอผลงานวิจัยทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ผู้วิจัยกำลังศึกษา โดยการนำเสนอต้องชี้ให้เห็นว่ามีใครที่ทำงานวิจัยในเรื่องใด ปี พ.ศ.ใด มีวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย และมีข้อค้นพบและข้อเสนอแนะเป็นเช่นใด

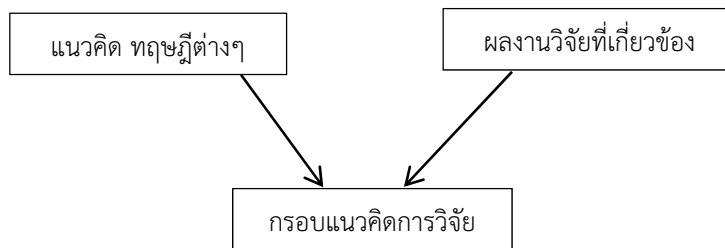
ขอบข่ายรัฐประศาสนศาสตร์ที่เกิดจากศึกษาแนวคิด ทฤษฎี หลักการที่เป็นองค์ความรู้ที่เรียกว่าการทบทวนวรรณกรรมและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จะถูกนำมาสังเคราะห์เพื่อพัฒนาเป็น กรอบแนวคิดในการวิจัย (Conceptual Research) หรือตัวแบบการวิจัย (Research Model) ซึ่งในกรอบแนวคิดหรือตัวแบบของการวิจัยนี้ จะเป็นการพัฒนาขึ้นมาโดยอาศัยเหตุผลเชิงตรรกะด้วยการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทั้งหมดที่ต้องการศึกษาอย่างเป็นระบบและมีเหตุผลรองรับทางวิชาการ

แนวทางการสร้างกรอบแนวคิดการวิจัยทางรัฐประศาสนศาสตร์

ขอบข่ายทางรัฐประศาสนศาสตร์สู่การสร้างกรอบแนวคิดการวิจัยที่ผู้เขียนจะได้อธิบายขยายความ จะเป็นรูปแบบของการกำหนดความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ (Independent Variable) และตัวแปรตาม (Dependent Variable) ที่ผู้วิจัยต้องการที่จะนำมาศึกษาในงานวิจัยเรื่องนั้น ซึ่งโดยทั่วไปผู้วิจัยมักแสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรโดยการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตามด้วยแผนภูมิ ซึ่ง รัตนะ บัวสนธ์ (2552, หน้า 79) ได้อธิบายไว้ว่า กรอบความคิดการวิจัยนั้น ก็คือ กรอบเชิงทฤษฎีที่ลดรูปลง มาเพื่อใช้สำหรับการวิจัยเรื่องนั้นๆ นั่นเอง กล่าวคือ ในขณะที่กรอบเชิงทฤษฎีนั้นได้แสดงให้เห็นถึงปัจจัย หรือความสัมพันธ์ของปัจจัย หรือตัวแปรทั้งหมดที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กันกับปัจจัย หรือตัวแปรตาม หรือปรากฏการณ์ที่นักวิจัยต้องการศึกษา ซึ่งปัจจัยหรือตัวแปรที่กล่าวนี้มาจากทฤษฎีแนวคิดและผลงานวิจัยต่างๆ แต่เมื่อจะดำเนินงานวิจัยนักวิจัยได้ปรับลดตัวแปรบางตัวลง หรือทำให้ตัวแปรบางตัวคงที่ แล้วปรับกรอบเชิงทฤษฎีใหม่ จะได้เป็นกรอบความคิดการวิจัยเพื่อใช้สำหรับการวิจัยเรื่องนั้นเท่านั้น หากเปลี่ยนเรื่องดำเนินการวิจัยใหม่ โดยใช้กรอบเชิงทฤษฎีอื่นก็ต้องสร้างกรอบความคิดการวิจัยใหม่อีกเช่นกัน นอกจากนี้ บุญธรรม กิจปริดาภิรักษ์ (2549, หน้า 39-40) กล่าวว่า กรอบแนวคิดการวิจัย เป็นภาพพจน์ที่เป็นแนวคิดในการวิจัยเรื่องนั้น การกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย จะต้องเริ่มจากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง วิเคราะห์ประเด็นปัญหา กำหนดปัญหาการวิจัยให้ชัดเจน และหาแนวทางการค้นหาคำตอบ จากนั้นประมวลเป็นกรอบแนวคิดการวิจัยเรื่องนั้น จึงต้องทำความเข้าใจในเรื่องต่อไปนี้ คือ 1) ปัญหาหลักที่ต้องการวิจัยคืออะไร และอะไรเป็นปัญหาที่ต้องการทราบกันแน่ 2) อะไรเป็นตัวแปรตามและตัวแปรอิสระ ตัวแปรแทรกและตัวแปรควบคุม ตัวแปรต่างๆที่นำมาศึกษา มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันอย่างไร 3) ข้อมูลที่จะใช้ในการวิจัยเรื่องนั้นมีอะไรบ้าง แหล่งข้อมูลอยู่ที่ไหน และจะเก็บรวบรวมมาได้อย่างไร 4) การหาคำตอบในการวิจัยนั้น สามารถใช้ระเบียบวิธีวิจัย หรือแบบการวิจัย (Research Design) ในลักษณะใดได้บ้าง และจะเลือกใช้การวิจัยแบบใด ทำไมจึงเลือกแบบนั้น 5) มีแนวคิดและทฤษฎีอะไรบ้างที่สนับสนุนการวิจัยในปัญหานี้ 6) มีข้อตกลงเบื้องต้นในการทำวิจัยเรื่องนี้หรือไม่ มีอย่างไรบ้าง จากการวิเคราะห์ดังกล่าวนำมาประมวลรวมเป็นกรอบแนวคิดโดยพยายามนำเสนอในลักษณะเป็นรูปธรรม ซึ่งมักจะทำเป็นแผนผังแสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ศึกษาประกอบการอธิบาย

ดังนั้นกรอบแนวคิดเชิงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรจึงเป็นแนวคิดหรือแบบจำลองที่ได้สร้างและพัฒนาใช้ในการแสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ศึกษาในการวิจัยครั้งนั้น โดยมีแนวคิด หลักการ ทฤษฎี กฎ หรือผลการวิจัย ฯลฯ เพื่อให้ผู้วิจัยได้นำไปศึกษาและใช้ตรวจสอบข้อมูลเชิงประจักษ์ ว่ามีความสอดคล้องกันหรือไม่ (สัญญา เคนาภูมิ 2557, หน้า 13)

พื้นที่มาของกรอบแนวคิดการวิจัยนั้นจะมาจาก 2 ส่วนคือ แนวคิด ทฤษฎีต่างๆ และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยทฤษฎีจะนำไปสู่การกำหนดสมมติฐานการวิจัยเพื่อนำไปทดสอบด้วยข้อมูลเชิงประจักษ์ต่อไป (Abbott & McKinney, 2013, p.21) ดังภาพที่ 3

ภาพที่ 3 ที่มาของการกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย

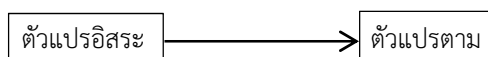
จากภาพที่ 3 นั้นหมายถึงว่าในการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณทุกเรื่อง การที่ต้องให้นักวิจัยมีการทบทวนวรรณกรรมที่ประกอบด้วยแนวคิด ทฤษฎีต่างๆ และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มีเหตุผลสำคัญอย่างน้อย 3 ประการ (เทพศักดิ์ บุญรัตน์พันธุ์ 2558, หน้า 26-27) คือ

ประการที่แรก เพื่อต้องการให้นักวิจัยที่ต้องการทำในเรื่องนั้นเชื่อมโยงกับองค์ความรู้ที่เป็นแนวคิด ทฤษฎีของรัฐประศาสนศาสตร์ ซึ่งข้อค้นพบจากงานวิจัยจะนำไปสู่การสนับสนุนหรือหักล้างแนวคิด ทฤษฎี

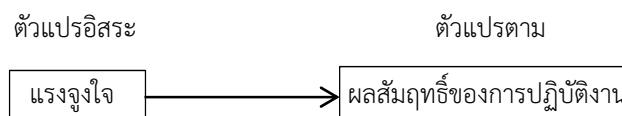
ประการที่สอง เพื่อต้องการให้นักวิจัยที่ต้องการทำในเรื่องนั้นเชื่อมโยงกับผลงานวิจัยอื่นๆ ที่ได้ทำมาแล้ว เพื่อทำให้เห็นว่างานวิจัยของเราไปสัมพันธ์เกี่ยวข้องหรือแตกต่างจากงานวิจัยเรื่องอื่นๆ อย่างไร และประการที่สาม เพื่อต้องการให้นักวิจัยนำแนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาสังเคราะห์และสรุปเป็นกรอบแนวคิดในเรื่องที่ต้องการศึกษา เพราะเมื่อกรอบแนวคิดการวิจัยที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม หลักการสำคัญอยู่ที่ว่านักวิจัยสามารถบอกได้ว่าตัวแปรอิสระแต่ละตัว และตัวแปรตามแต่ละตัวที่ยกขึ้นมาเป็นกรอบแนวคิดการวิจัยนั้น มีที่มาจากแนวคิด ทฤษฎีใดหรือได้มาจากสังเคราะห์แนวคิด ทฤษฎีใดบ้าง หรือได้สังเคราะห์ข้อค้นพบจากงานวิจัยชิ้นใดบ้าง

ส่วนการเขียนกรอบแนวคิดการวิจัยนั้น โดยทั่วไปนิยมเขียนในรูปของแผนภูมิ โดยเขียนเป็นภาพแสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ (Independent Variable) และตัวแปรตาม (Dependent Variable) ซึ่งโดยทั่วไปในการวิจัยทางรัฐประศาสนศาสตร์ที่มักพบมากในการเขียนกรอบแนวคิดการวิจัยที่มักพบใช้กันมี 3 รูปแบบใหญ่ๆ คือ

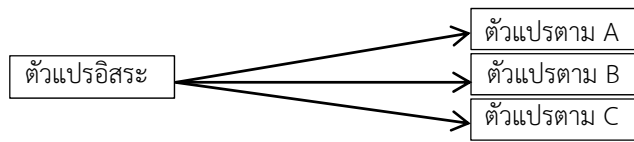
รูปแบบที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัยที่มีตัวแปรอิสระ 1 ตัวแปรตาม 1 ตัว

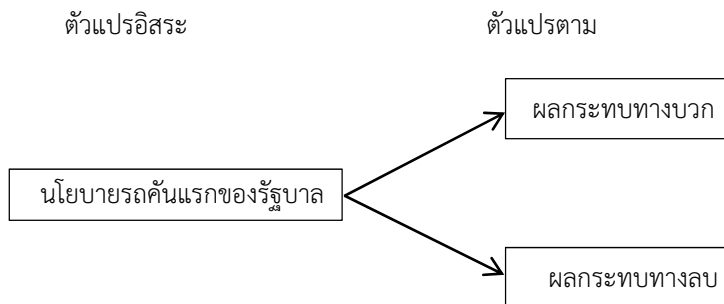
ภาพที่ 4 กรอบแนวคิดการวิจัยที่มีตัวแปรอิสระ 1 ตัว และมีตัวแปรตาม 1 ตัว

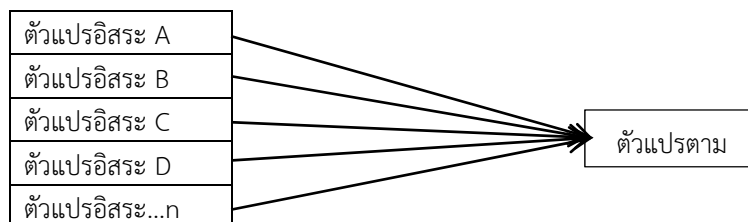
รูปแบบที่ 2 กรอบแนวคิดการวิจัยที่มีตัวแปรอิสระ 1 ตัวและมีตัวแปรตามมากกว่า 1 ตัว

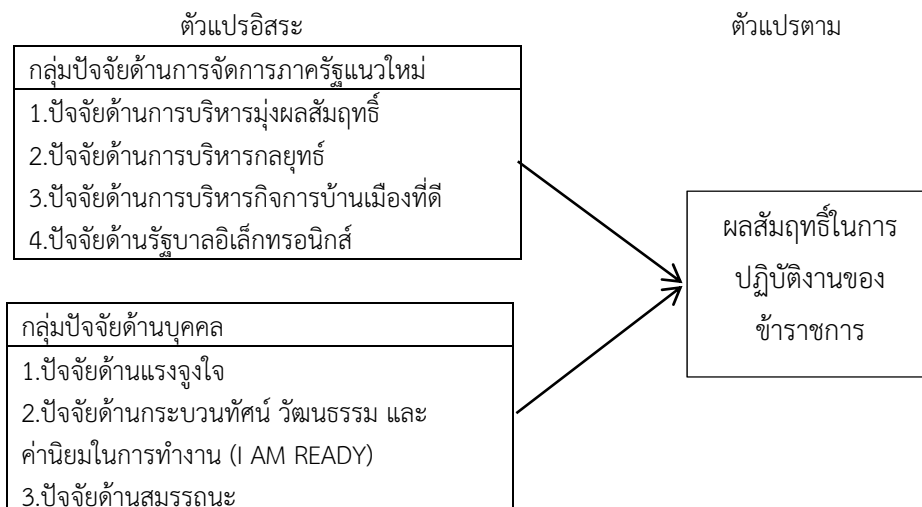
ภาพที่ 5 กรอบแนวคิดการวิจัยที่มีตัวแปรอิสระ 1 ตัว และมีตัวแปรตามมากกว่า 1 ตัว

รูปแบบที่ 3 กรอบแนวคิดการวิจัยที่มีตัวแปรอิสระมากกว่า 1 ตัว และมีตัวแปรตามมากกว่า 1 ตัว

ภาพที่ 6 กรอบแนวคิดการวิจัยที่มีตัวแปรอิสระมากกว่า 1 ตัว และมีตัวแปรตาม 1 ตัว

ความเข้าใจผิดที่สำคัญประการหนึ่งในการเขียนกรอบแนวคิดการวิจัยก็คือ การนำขั้นตอนการวิจัยมาเขียนเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย ซึ่งไม่ถูกต้อง เพราะกรอบแนวคิดการวิจัย คือการแสดงความสัมพันธ์ระหว่างแนวคิดที่เป็นตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม

สรุป

แนวทางการสร้างกรอบแนวคิดการวิจัยทางรัฐประศาสนศาสตร์เป็นขั้นของการศึกษาค้นคว้าเอกสาร ตำรา ฯลฯ ที่มีความเกี่ยวข้องกับรัฐประศาสนศาสตร์ อยู่ในลักษณะที่มีความสัมพันธ์กัน ทั้งนี้เพื่อความเข้าใจชัดเจนยิ่งขึ้น ผู้เขียนได้นำหลักกรรมเชิงพุทธมาบูรณาการในการกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย โดยใช้หลักปัญญา 3 ระดับ คือ สุตมยปัญญา (Wisdom Resulting from Study) คือ ปัญญาเกิดแต่การสดับการเล่าเรียน การอ่านและการฟังทบทวนศึกษาซ้ำแล้วซ้ำเล่า จินตามยปัญญา (Wisdom Resulting Form Reflection) คือ ปัญญาที่สำเร็จโดยการคิดพิจารณาหาเหตุผลและความสัมพันธ์ต่างๆ ภวานามยปัญญา (Wisdom Resulting from Mental Development) คือ ปัญญาเกิดแต่การฝึกอบรมลงมือปฏิบัติ โดยปัญญาทั้งสามอย่างนี้ถ้านำมาใช้ในกระบวนการวิจัยแล้วก็คือการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และหลักการ อันนำมาสู่การสร้างกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย ให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรได้ชัดเจน แต่ทว่ากรอบแนวคิดการวิจัยไม่ใช่ข้อสรุปของการวิจัย แต่เป็นเพียงแนวทางในการแสวงหาข้อมูลหรือคำอธิบายเพื่อให้เกิดความเป็นไปได้ในการที่จะวิเคราะห์หาข้อสรุป แม้การมีกรอบแนวคิดการวิจัยจะมีประโยชน์อยู่มาก แต่การมีกรอบแนวคิดการวิจัยก็อาจเป็นข้อจำกัดในการทำความเข้าใจปรากฏการณ์ทางสังคมต่างๆได้เช่นกัน หากการกำหนดกรอบแนวคิดนั้นไม่รัดกุม หรือเป็นกรอบแนวคิดที่ไม่สมเหตุสมผล นั้นหมายความว่า การทำความเข้าใจกับสิ่งที่ต้องการศึกษา หรือการอธิบายตัวแปรตามโดยใช้ตัวแปรอิสระที่กำหนดไว้นั้น อาจจะขาดประสิทธิภาพ ไม่สมเหตุสมผลหรือไม่มีน้ำหนักในการอธิบายที่นำพามาเนื่องจากนักวิจัยจะมองไม่เห็นหรือไม่ให้ความสำคัญกับตัวแปรอิสระอื่นๆซึ่งอยู่นอกกรอบแนวคิดที่กำหนดไว้ก็อาจเป็นไปได้

เอกสารอ้างอิง

- ดิน ปรัชญพฤทธิ. (2535). รัฐประศาสนศาสตร์เปรียบเทียบ : เครื่องมือในการพัฒนาประเทศ. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เทียนฉาย กิระนันท์ และจรัญ จันทลักขณา. (2537). สถิติวิจัยและการประเมินผลการศึกษา (เอกสารชุดการสอน หน่วยที่ 1-8). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- เทพศักดิ์ บุญยรัตพันธุ์. (2558). การวิจัยเชิงปริมาณทางรัฐประศาสนศาสตร์. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์. (2549). ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์. (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ : จามจุรีโปรดักท์.
- ปฐม ฌมโรจน์. (2523). ขอบข่ายและสถานภาพของรัฐประศาสนศาสตร์ : พิจารณาใน ทศนะวิชาชีพ. ในอุทัย เลหาวิเชียร ปรัชญา เวสารัชช และเฉลิมพล ศรีหงษ์ (บรรณาธิการ). รัฐประศาสนศาสตร์ : ขอบข่าย สถานภาพ และพัฒนาการในประเทศไทย. (หน้า 58-79). กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แสงรุ่งการพิมพ์.
- _____. (2526). ขอบข่ายการวิจัยทางรัฐประศาสนศาสตร์. เอกสารการสอนชุดวิชาขอบข่ายและวิธีการศึกษาทางรัฐประศาสนศาสตร์ สาขาวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

- ประชัย เปี่ยมสมบูรณ์. (2526). **ปัญหาและแนวโน้มการวิจัยทางรัฐประศาสนศาสตร์**. เอกสารการสอนชุดวิชา
 ขอบข่ายและวิธีการศึกษาทางรัฐประศาสนศาสตร์ สาขาวิทยาการจัดการ
 มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- พิทยา บวรวัฒนา. (2527). **รัฐประศาสนศาสตร์ : ทฤษฎีและแนวการศึกษา (ค.ศ.1887-1970) และ
 (ค.ศ. 1970-ปัจจุบัน)**. กรุงเทพฯ : คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต). (2539). **การพัฒนาที่ยั่งยืน**. กรุงเทพฯ : มูลนิธิพุทธธรรม.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). (2546). **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม**. [Online].
 Available : http://www.84000.org/tipitaka/dic/d_item.php?i=93. [2559, สิงหาคม 1].
- รัตน์ บัสนธ์. (2552). **ปรัชญาการวิจัย**. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วินิต ทรงประทุม. (2539). **ความยากและความหมายของรัฐประศาสนศาสตร์**. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ :
 สำนักพิมพ์สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- วรเดช จันทรศร และคนอื่นๆ. (2558). **พัฒนาการ ขอบข่าย และสถานภาพทางรัฐประศาสนศาสตร์**.
 (พิมพ์ครั้งที่ 6). นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สุโขทัยธรรมาธิราช, มหาวิทยาลัย. (2558). **เอกสารการสอนชุดวิชาขอบข่ายการศึกษาและวิจัยทางรัฐ
 ประศาสนศาสตร์**. (พิมพ์ครั้งที่ 6). นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2540). **เทคนิคการวิเคราะห์ตัวแปรหลายตัวสำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์**.
 (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ : บริษัทเฟื่องฟ้า พรินต์ติ้ง จำกัด.
- สัญญา เคนาภูมิ. (2557, มกราคม-มิถุนายน). **การสร้างกรอบแนวคิดการวิจัยเชิงปริมาณทางรัฐประศาสน
 ศาสตร์**. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี*, 3(1), 13.
- อุทัย เลาหิเชียร. (2526). **ความหมาย วิวัฒนาการสถานภาพและแนวโน้มของรัฐประศาสนศาสตร์**.
 สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- _____. (2543). **รัฐประศาสนศาสตร์ : ลักษณะวิชาและมิติต่างๆ**. (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ :
 สำนักพิมพ์ที พี เอ็น เพรส.
- Abbott, Martin Lee & Mckinney, Jennifer. (2013). **Understanding and Applying Research
 Design**. New Jersey : John Wiley & Sons, Inc.
- Golembiewski. (1977). **Public Administration as A Developing Discipline**. New York : Marcel
 Decker.
- Henry, N. (1980). **Public administration and public affairs**. (2 nd ed). Englewood Cliffs,
 New Jersey : Prentice-Hall.
- Henry, Nicholas. (2007). **Public Administration and Public Affairs**. New Jersey : Pearson
 Prentice Hall.
- Kerlinger, F. N. (1986). **Foundations of Behavior Research**. Japan : CBS.Robert T.
- Nigro, F. A., & Nigro, L. E. (1984). **Modern Public Administration**. New York : Harper And Row.
- Vocino, T. & Rabin, J. (1981). **Contemporary public administration**. New York : Harcourt
 Brace Jovanovich.